

фи, църковни свещи и цял сандък за принадлежности, нужни за погребението на един хаджия. Изпревървял се цял град да му честити, софри се слагали и готвачи готвили .Всички дошли само годеницата му още не била го видяла".²¹

Първоначално само мъжете предприемат дългото и трудно поклонническо пътуване. От началото на XIX век и сливенки тръгват за светите места- х. Трендафила, х. Зарафина, х. Николица, х. Пена, х. Генчовица, х. Маринка, х. Панайотица Гюлмезолу, х. Трендафила Карапанчева, х. Калуда, х. Генчовица, х. Мария х. поп Стояница, х. Божилица, х. Щилияна, х. Събка, х. Мара Станчева, х.Васила и др. Хаджи Йова Маркова, за която се знае, че борави със Софрониеото, ходи на поклонение пред Божия гроб два пъти през 106 -годишния си жизнен път. Поклонничеството се превръща във възможност за обществена изява и на жените, за приобщаване към националните процеси, за формиране на активна гражданска позиция в предосвобожденското общество, изява на авторитет и равнопоставеност с мъжа. Понякога синът се наименува на майката , която е хаджийка. Революционният деец Анастас х. Добрев х. Антонов е познат в Сливен като Анастас х. Калудин. Мнозина сливенци тръгват на поклонение с децата си. Иван Япааджията тръгва на поклонение със синовете си Йордан и Стефан, а дъщеря му остава в Сливен. Слепият черковен певец хаджи Хараламбо е придружен до светите места пък от дъщеря си х. Мита. През 1842 г. кебеджията Никола Асенов, спечелил 20 хил. гроша "сермия", тръгва за Божи гроб със съпругата си Маринка , децата Кръстьо, Янаки, Петър и двегодишния Димитър. Най- големият син Христо остава да пази дома. / Обр.1/ Посетил светите места със семейството си, Димитър Костов- учител и книгоразпрстранител, не се връща в Сливен, тъй като умира през пролетта на 1864 г. в Цариград.

Хаджии стават и войниците от Казакалая на Михаил Чайковски- Садък паша, които през 60-те години на XIX в. потушават Арабското въстание. Между тях са х. Георгов и х. Петър Костов от Сливен.

Сливенските хаджии принадлежат предимно към търговското съсловие. Към тях се присъединяват представители на укрепващото занаятчийско производство- абаджии, шивачи, тъкачи, кожухари и др."За да станел човек хаджия, не е било достатъчно да бъде само благочестив, но да има пари и да надвие на страха от хиляди рискове по пътя от Ерусалим и Каябето /Мека/" - уточнява д-р Симеон Табаков, син на х. Киро. Това са били процеси, които са траели с месеци. По онова време тия два поклоннически центъра са се считали за "оня край на света". Изразът хаджия е минавал като титла, и то много по- ценна от тия на Запад, защото е изво-